

GORICA

(Večerno izdanje)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Morelli, h. št. 22.
Dopise, oglase in naročino sprejema „Narodna tiskarna“.
Oglasi se računijo po petit-vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 7 kr., ako se tiskajo 2-krat po 6 kr., ako se tiskajo 3-krat po 5 kr. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ A. M. Obizzi (odgov. J. Marušič).

S programom in doslednostjo.

IV.

Po shodih dr. Tume je bil položaj v deželi precej drugačen kakor pred shodi. Duhovščina po večini ni bila več za dr. Tuma tako vneta kakor poprej, učiteljstvo po večini odločno za njega; ostali volilci pa so bili omamljeni po lepih govorih njegovih. Dr. Tuma je bil povsod na površju kakor olje, skoro pozabljen je bil voditelj goriških Slovencev dr. Gregorčič.

Leta 1889. so se bili zložili po veliki večini vsi stanovi v deželi za dr. Gregorčiča. Kdor bi mislil na njegovo dedščino pred končano njegovo dobo, bi moral odtrgati od njega stan za stanom ter ga nase prikleniti.

Učiteljsko vprašanje je dolgo vrsto let na dnevnem redu; bilo je pred dr. Gregorčičem in se ni rešilo, pod njegovim vodstvom se doslej tudi še ni; oprijel se ga je dr. Tuma, ker je vedel, da učitelji tudi nekaj veljajo v deželi in da vedno glasneje zahtevajo poštenega zboljšanja, proti kateremu do tedaj nikdo ni javno ugovarjal. Priznavalo se je od vseh strani upravičenost učiteljskih zahtev, a storilo se kljub temu ni nič. Tudi dr. Tuma je hotel potolažiti učitelje z lepimi, praznimi besedami. Da ni resno mislil s tim vprašanjem, je mož sam povedal dne 25. maja 1899. rekoč, da učitelji so prišli prezgodaj s svojimi zahtevami. Da, prezgodaj so prišli na sled dr. Tumovim spletkarijam.

Vsakdo veda, da je bila duhovščina do zdaj glavni stan, ki je odločeval pri volitvah; proti duhovščini se ni opravi ničesa; voditelj goriških Slovencev doslej še ni bil proti duhovščini. To je vedel tudi dr. Tuma, zato je moral tudi za njo dobiti trnek, na katerega bi jo vjel ter vodil po poti, po kateri je želel priti čim brže tim bolje do vodstva. To pa ni bilo posebno lahko. Kdor pa ima glavo na vratu za to, da ž njo misli kakor dr. Tuma, ta že stuhla, kar hoče imeti. Dr. Tuma, pravijo, da je bil sam nekaj učitelj, a je kmalo obesil mršavo službico na klin ter se oprijel

drugega, ki kaj več nese. Kot nekdanji učitelj je vedel dr. Tuma, da duhovščina se ni sprizajnila še do cela z novo šolo in da stremi po spremembi, katera bi jej prinesla več vpliva na šolo. Ako hočem pridobiti duhovščino ter jo razdvojiti z učiteljstvom, moram vgrizniti v to jabolko. Tako je mislil dr. Tuma in hajd v Celje k „Zavezi učiteljskih društev“ — zagovarjat Ebenhoehov šolski predlog, za katerega se niti naši državni poslanci niso ogrevali. Znano je, da je dr. Tuma v Celju pogorel. Učitelji pa se niso mogli preuditi, kako je mogel priti dr. Tuma do tega koraka. Vse bi bili poprej pričakovali od njega kakor to. In vendar se je zgodil čudež, da zagovornik učiteljstva, kakor se ga je imenovalo, je ob enem zagovornik Eb. š. predloga. Kdor zna, ta zna.

Na Goriškem smo imeli, poleg glavne dr. Gregorčičeve stranke, katere glasilo je bila „Soča“, še drugo strančico, katere glasilo je bil „Primorski List.“ To strančico so imenovali — „klerikalno.“ Ta je sprožila misel o ustanovitvi nekaterih novih društev n. pr. zavarovalnic za živino. Dr. Tuma, katerega štejejo dandanes za hudega „liberalca“, je koj pograbil idejo zavarovalnic za živino, stlačil jo v svoj koš in se podal prodajat jo našemu kmetškemu ljudstvu kot svoje maslo. Sanjal je tudi o „Zavezi“ tacihi društev ter koval pravila za njo. Hotel je biti vse in povsod. Seveda, kmetško ljudstvo ima pri volitvah tudi glas in sicer po številu največji glas. Da si pridobim tudi kmetško ljudstvo, uporabim tudi „klerikalno“ sredstvo o zavarovalnicah — samo da pomaga. Tudi sv. Frjan naj pomaga, če hoče in more; zato se je vrgla kaka beseda o požarih in zavarovalnicah proti ognju.

Poleg kmetških posestnikov, duhovnikov in učiteljev, o katerih se je po shodih in časopisih dovolj govorilo in pisalo ter tako vzbudilo njih pozornost na dr. Tuma, imamo na Goriškem tudi nekaj trgovcev in obrtnikov v Gorici, po trgih in vaseh. Za nje je bilo treba nekaj storiti. Že pred dr. Tumom se je govorilo v Gorici o ustanovitvi trgovsko-obrtnijskega društva; kakor povsod, tako je tudi to vzel v roke in jedino, kar

se mu je posrečilo, je bila ustanovitev trgovsko-obrtnijske zadruge v Gorici, ki je skoro jedini uspeh pozitivnega dela dr. Tume na vseh koncih in krajih.

Govorili smo na drobno o „pozitivnem“ delovanju dr. Tume in o uspehih njegovega delovanja. To smo storili, da smo pokazali razmere take kakoršne so in ne take, kakoršne farbajo zagovorniki „pozitivnega“ dela. Med „pozitivno“ delo spada gotovo tudi brezvestna agitacija po Soški dolini in drugod po celi deželi, da hočejo od strani pol. društva „Sloge“ in od strani dr. Gregorčiča ustanovljati po deželi konsumna društva, ki bi grozila upropastiti naše trgovce in obrtnike ter zasejati v deželo prepir med raznimi stanovi. Ponavljamo, da ne odbor „Sloge“, niti dr. Gregorčič in njegovi tovariši ne nameravajo ustanovljati konsumnih društev, ki se smatrajo kot nepotrebna in škodljiva našim razmeram. Ne upropastiti našega trgovca in obrtnika, ampak povzdigniti trgovino in obrtnijo, spraviti jo v slovenske roke, to je važna točka v programu društva „Sloge“ in njega voditelja dr. Gregorčiča. Ne dvomimo pa, da bi dr. Tuma sam uporabil konsumna društva ter priporočal njih ustanovitev, ako bi upal, da bi tudi iz konsumnih društev tekla voda na njegov mlin.

Mož, ki je uporabljal vsa sredstva, ki je storil vse poti, da bi prišel na krmilo, si mora danes ustanovljati novo stranko, ako noče biti osamljen in pozabljen. Kako se je to zgodilo, pojasnimo v teh vrstah.

Slava dr. Tume je šla v dim pri duhovščini kljub pomoči Ebenhoehovega šol. predloga, ker je bilo prozorno, da mož hrepeni po vodstvu ter je hoče pred časom dobiti v svoje roke. Učiteljstvo je zmajevalo z glavo že zaradi istega š. predloga; ko pa je začela „Soča“ pod pokroviteljstvom dr. Tume napadati učitelje na nesramne načine, oglasilo se je naprej tolminsko, potem goriško in sežansko uč. društvo, za timi pa še nekatera uč. društva po Štajerskem in Kranjskem in celo „Zaveza“ se jim je pridružila ter postavila pečat na „Sočo“ ter obs-

dila se je njena pisava. Vsa krivda se je zvrčala na lastnika „Soče“. Ko pa se je zvedelo, da je dr. Tuma ne le odobral „Sočine“ napade, ampak da je kot Gabrščekov pobratim celo sam pisal neke članke v „Soči“ proti učiteljstvu, tedaj je vrglo učiteljstvo po vsej pravici v isti koš oba napadovalca. Večina učiteljev pa ni vedela, da je dr. Tuma v pobratimstvu s „Sočinem“ lastnikom ter da odobruje njegove napade ter da celo sodeluje pri plemenitem delu. Na občnem zboru „Sloge“ dne 25. maja 1899. je imel dr. Tuma priliko, da je pokazal svojo barvo. Pred tem zborom je strašil učitelje s „klerikalnim jarmom“, če tudi je dobro vedel, da učiteljstvo se je bojevalo le za zboljšanje svojega gmotnega stanja, katero je slabeje kakor zadnjega državnega in deželnega služabnika.

Na zboru pa se je izjavil, da je prišlo učiteljstvo prezgodaj na dan s svojimi vprašanjem in da oficijelno ni odobral napadov — a pisal jih je celo sam. Vrag naj razumi tako logiko. Koncem svojega govora pa je dr. Tuma izjavil, da je pripravljen s poslanci in odborniki „Sloge“ složno delovati ter v dokaz temu je predlagal kot predsednika dr. A. Gregorčiča. Učiteljstvo, ki je bilo pri zboru dne 25. maja nekaj jezicek na vagi, je bilo v mučnem položaju. Poprej je bilo določilo, da razmerje do dr. Tume se mora pojasniti pri obč. zboru. Tam je sam dr. Tuma podrkl še tisto zaupanje, katero je imel, kajti povedal je še več, kakor se je sploh imelo in vedelo proti njemu.

Vendar se je učiteljstvo premagalo, zatajilo je opravičeno mržnjo do dr. Tume ter omogočilo zopetno izvolitev samo, da se vzdrži nekaka sloga v „Slogi“ in med poslanci v res kritičnih časih.

Plačilo za to pa je dobilo kmalu, dr. Tuma je kmalu se izjavil, da ima zdaj svobodne roke in njegov tovariš v Tolminu je na to pisal proti učiteljstvu po zgledu svojih mojstrov v Gorici. Sumaričen sklep je ta, da dr. Tuma je hotel splezati na vrhunec s pomočjo vsakega sredstva, tudi z raz-

svetovanje; zedinili smo se, da naročimo okarino*.

„Kakega šmenta pa že zopet?“

„Ti ne razumeš tega, ženka. To ti je tak nov instrument, kakoršnega še ni bilo. To je glas — muzika — to je kar čudovito.“

„Ah, kaj muzika! Muziko imamo doma, da mi včasih kar po glavi buči. Koliko pa stane to?“

„Prav zastoj je! Dali smo vsak po kroni.“

„Eno krono! Ali ni zavržen denar? To ni ne v kotel ne v lonec. Včeraj sem ti rekla, da bi kupil novo kuhinjsko svetilnico. Ali ne — da je stara še dovolj dobra! Za hišo ti je škoda denarja, tam pa tratiš, kakor bi bil ne vem kdo!“

„Ne moti se ženka, saj ne tratim! Za tako stvar denar nikdar ni zavržen. Saj veš, da sem bil vedno malo idealista. Treba, da napredujemo, podpiramo lepo in dobro; s tem se povzdiguje čut za lepoto (krasocutje). Zday bomo imeli koncerte (glasbene večere). Gospod učitelj bode igral na okarini, gospod Vinko z grada pa na glasovirju. — Kadar boš to čula, tedaj boš uživala radost, kakoršne še nisi čutila niti pri svojem prvorojencu.“

Moral sem se glasno zasmejati. Zakonca sta utihnila.

(Dalje pride).

LISTEK.

Naročimo — naročimo.

ČEŠ. V. KOSMAK.

I.

V prvi polovici meseca aprila je bilo videti nenavadno krasno, kakor to vsi veste. Kjerkoli je bil kak metulj, izletel je, kjer koli kak hrošč, izlezal je; kjer koli kaka bučela, je zabrnela — da še žaba v luži je zaregljala. In zapel sem si: Žaba nad vodo — dvigala glavó!

Nisem mogel več obstati pri tem vabljenju in tudi jaz sem odšel po svetu; hotel sem čuti, kake pesmi nam je prinesla ta spomlad, pa videti: kako se je to ozaljšalo.

Oh, Bože, prelepo! Ah dete, prekrasno! Ve, mile gospe in gospice, ste lepe — nič govorenja — posebno nekatero, proti letošnji spomladi pa ste — ne srúite se — nič, nič! Ali imajo to prelepčeno zeleno obleko, in olepsana je: z vijolicami, spominčicami pa velikonočnicami, zvončki in kaluznicami, iz kratka: najprva brnska šivilja ne napravi take obleke! Tega pa ne!

In ti letošnji škrjanci, to so tički! Ti se radujejo, žižnejo in gostolé iz malih prsij, da nobena brnska pevka Vesne ne doseže kaj takega — kaj še!

In to solnce, ta vzduh, ta vonjava! Svet, svet — ali si ti krasen, da se kar čudim, kako sem jaz kukalničar* vreden, da potujem v tej krasoti? —

*) Mož, ki nosi kukalničnik okrog in v njem kaže vse podobe. Torej tu ni kukalo — daljnogled.

Kam pa? Kamor te oči popeljejo! Torej stopaj! na pohod! rekli bi Sokolci; in šel sem proti Dolu.

Prišel sem tje zvečer.

V Dolu imajo bralno društvo ali čitalnico — no, brez šale! Tam se shajajo: gospod župan, gospod učitelj, oba svetovalca (podžupana) pa lovec, grajski pisar, večih sam gospod oskrbnik. V gostilni imajo posebno sobo: tam berejo ali čitajo novine, pa gospod učitelj ali gospod grajski adjunkt igra včasih na starem klavirju, ki sta ga kupila po starem kantorju (organistu) na akcije za 100 goldinarjev; in če je pivo sveže, zapojejo tudi kako narodno, n. pr. „Stoji, stoji tam lipica.“

Kaj čem početi? mislil sem. I, kar v čitalnico pojdem! In šel sem. Gospodje so že sedeli skupaj. Tedaj je bil prvi akt (dejanje), brali so novine. Pozdravili so me. Sedel sem za mizo ter jel brati „Glas“.

„M—hm!“ se odkašlja gospod učitelj, „to bi vendar rad vedel, kakšna je ta okarina? Vedno jo hvalijo v glasilih, da je to nov, celo nenavaden godbeni instrument, da ima glas nepričakovano prijeten in očarljiv. Kaj menite, ko bi zložili zanjo? Pravijo, da se vsakdo v dveh urah nauči pisati na ujo — tudi če ni muzikaličen; torej pa bi mislil, da jaz kot flavtist bi mogel tudi brzo igrati na ta nov instrument.“

„Kam si se pa zopet zapodil, Filip?“ pokara ga lovec. Zložimo kaj rajše za uboge dijakev. Radgostu — bo bolje. Ta okarina je menda zopet kak tak švindel, kakor je bil oni kri—kri!“

„Jaz mislim, da za dobre namene smo dali dovolj novcev“, vmeša se gospod adjunkt. Zakaj bi si ne kupili to malenkost za lastno zabavo! Ne vem, zakaj bi ne. Jaz dam takoj 1 krono! Včeraj je bilo v novicah, da igrajo na Dunaju že pri koncertih na njo in da je zlasti pripravna za spremljevanje glasovirja.

„M—hm!“ odkašlja se gospod učitelj, ter pokaže na novine: „Tu stoji: najbolje pripravna za spremljevanje je št. 3.“

„No, torej“, reče g. predstojnik, „torej pa bi mogli imeti koncerte doma, kaj ne? Zložimo torej za njo, gospodje! Ali jaz menim, ko si že kupujemo kako reč, kupimo si najboljšo za — pet goldinarjev.“

„Dá, naročimo jo, kaj je za pet desetice!“ Grajski pisar poskoči radosti: „To bo zabava, gospod učitelj, vi boste igrali na okarino, a jaz vas bodem spremljal na glasovirju!“

„Veseli me, veseli, m—hm! zares“ prikimaj je gospod učitelj. „Ali radoveden sem, ali bi se ne dalo tudi na njo zapiskati kak solo pri ofertoriju (darovanju)? To bi bilo nekaj.“ —

Zložili so torej za to milo okarino, zabavali se še malo, potem pa je šel vsak domov počivat. Jaz sem šel z drugim svetovalcem. Dej me je v zadnjo sobico, sam pa je šel v veliko izbo. Bilo je tako tiho, da bi bil slišal miš hoditi.

„Kaj pa ste delali danes tam toliko časa?“ vpraša žena moža polglasno — „kmalu bo deseta.“

„Ne huduj se, žena“, tolažil jo je podžupan; danes smo imeli neko važno po-

porom med raznimi stanov. Za sedaj se mu ni posrečilo, ker razni stanov. niso bili še udarjeni s tako slepoto, kakor se je mislilo. Ako bode v prihodnje drugače, ne vemo; odločeval bo slovenski narod na Goriškem v celoti pri prihodnjih volitvah.

Kakor si bodo našega naroda posamezni stanov. ki so zdaj po dr. Tumi med seboj razdraženi, postali, tako bodo ležali.

XI. skupščina „Zaveze učiteljskih društev“

Ob času preporoda našega naroda so bili postavili takratni voditelji Slovencev na prvo mesto zjedinjeno Slovenijo. Z mladeniško navdušenostjo so delovali na to, da bi se Slovenci združili v jedno krovno — Slovenijo, kakoršna je bil oživel veliki Napoleon pod imenom Ilirija.

Razmere pa so naravnale, da Slovenci nismo dobili svojega ideala, ampak da smo ostali razkosani še dalje tako, da je joj. Ideja pa je ostala in zmagnuje — ako ne na političnem polju, pač pa na kulturnem. Za vse Slovence imamo več društev, n. pr. „Slov. Matico“, „Mohorjevo“ in „Ciril-Metodovo družbo“. Poleg teh pa je posebne važnosti „Zaveza slov. uč. društev“, v kateri so združena vsa slov. uč. društva vseh slov. dežel; pridružila se ji je tudi hrvaška Istra in letos se ji pridruži še hrvaška Dalmacija. Tako bo obsegala „Zaveza“ vse jugo-slovenske dežele v tostranski Avstriji.

Poleg glavnih naloge, ki jo ima „Zaveza“, t. j. skrb za razvoj našega šolstva na podlagi, ki odgovarja potrebam našega naroda, ne pozablja na glavni faktor — na učiteljstvo. Kakoršna je to, tako je šolstvo. „Zaveza“ je storila že veliko za napredek in blaginjo slov. učiteljstva, za katero tudi velja pravilo, da sodi vsakemu delu svoje plačilo. Plačilo je bežalo mimo delavcev in oni, ki ga dele, so s skopo roko metali nekaj suhih drobtin med vrste slov. učiteljstva, ki je kot žejen jelen v suhem gozdu hrepence stegalo roke po krepčilni poživljaljoči kaplji blagodejnega studenca.

Danes sicer še ni tako, kakor bi moralo biti, a danes je vendar že drugače, kakor je bilo — trdi „Uč. Tovariš“ — kar velja sicer za Štajersko in Kranjsko, nikakor pa ne za Primorsko, kjer je doslej ostalo vse pri starem. Da se je zboljšalo gmotno stanje v omenjenih deželah, ni najmanjša zasluga „Zaveze“, ki je skoro pri vsaki priložnosti z živo besedo povdarjala zasluge svojih članov in posredovala na pristojnih mestih. „Vse prošnje okrajnih uč. društev, vse resolucije „Zaveze“ pa niso „doslej primogle Primorcem do kakega zboljšanja. Na Goriškem je postalo to vprašanje „pereče, a obeta se od merodajnih faktorjev, „da se zboljšanje doseže“.

„Zaveza“ bo gotovo tudi v prihodnje hodila po poti, da dospemo tudi na Primorskem do boljšega gmotnega stanja našega učiteljstva po zakonu človekoljubja in pravičnosti in po zakonu, ki ga je podpisal presvetli cesar sam.

Slovensko učiteljstvo je vstrajalo toliko časa pri težavnem svojem delu ob be-raških plačah, ko vendar živi v isti državi kot državni uradniki, v istih razmerah, ako ne hušjih ter občuti rastočo draginjo živila in obleke kakor državni uradniki, katerih denarni prejemki visoko nadkriljujejo prejemke učiteljev, ki so v tem pogledu na slabšem kakor državni uslužbenci po novi regulaciji dohodkov. To velja posebno še za Goriško in Istro.

Zdi se nam — zatrjuje „Uč. T.“ dalje — kakor da se je sprjel jarem bednega životarenja z našimi ramami, kakor se sprime srajca z ranjenim mestom na človeškem telesu. Napenjali smo že vse sile, uporabljali skrajna sredstva, da bi se otrsli te more, a sami — uči nas izkušnja — ne moremo zatreti tega zjednika, ki nam ovira rast krepkega, svobodnega razvitka.

„Zato nam bodi skrb, da si pridobimo prijateljev, ki imajo moč in sredstva, da nam pomorejo. Iščimo in pridobivajmo najsplošnejšo naklonjenost naših deželnih in državnih poslancev, ki imajo usodo našega ljudskega šolstva in torej tudi učiteljstva v rokah“.

Temu nimamo pristaviti družega, nego da velja splošno gorenje pravilo tudi za Goriško, kjer si je učiteljstvo pridobilo naklonjenost dobro mislečih poslancev, kateri

pri prvi mogoči priliki store za učiteljstvo kolikor bo mogoče. „Zaveza“ pa naj stoji goriškemu učiteljstvu na strani ter je krepko podpira, sicer bi osamelo moralo propasti.

Dne 10. in 11. t. m. naj pride v Gorico vse slov. učiteljstvo posebno iz naše dežele, da se složno posvetuje o korakih, ki jih ima storiti za boljše bodočnost, kajti ravno letos je doživelo posebno na Goriškem toliko britkih izkušenj in poniževanj; toliko napadov, da je sveta dolžnost vsakega učitelja, da povzdigne solidarno glas za svoje pravice.

Pričakujemo tudi, da se udeležijo glavne skupščine naši deželni in državni poslanci, kateri se na tak način najbolje informirajo o zahtevah in potrebah učiteljstva.

Sklepamo z željo, da bi „Zaveza“ letošnja glavna skupščina v Gorici obrodila obilo dobrega sadu lepo se razvijajoči slovenski šoli ter njim delavnemu učiteljstvu.

Milim gostom iz vseh slovenskih in hrvaških dežela pa kličemo: dobro nam došli!

Naj li med nami sreča cvete samo ptujim povzetnikom?

(Izv. dopis.)

„Edinost“ se poteguje za povzetnika Gabrščka, kateri bi bil po njenem mnenju zelo agilen, jako podvzeten in vsestransko delaven, drugi Slovenci bi bili poleg Gabrščka indolentni pritlikavci, ki bi zavidali srečo in blagostanje prezaslužnemu Gabrščku ter bi ga ne pustili, da doseže večje uspehe od navadnih nedelavnih rojakov brez povzetnega duha.

Kolikor mi je znano, se ni Gabrščeku od nobene strani očitano, da bi ne bil delaven, pač pa to, da je njegovo delovanje goriškim Slovincem v nesrečo. — Gabršček ima nekatere lastnosti, ki kvarijo njegovo delovanje in so vsakemu, ki ima z njim kaj opraviti, zoperne. On je silno ošaben in cení svojo moč, veljavo in delovanje previsoko; delo, zasluge in drugo svojih rojakov pa deva v nič. Kdor se mu noče podrediti se svojimi nazori, tega preganja, kjer in kolikor more.

Gabršček je pozabil, da je popustil učiteljski stan, ker se mu ni čutil kos in in ker se mu je zdel nehvaležen. Ko je prišel v Gorico, sprl se je kmalu s svojim bivšim tovarišem, v katerem je prav brez potrebe netil vedno večje nasprotje do sebe. Mesto da bi bil pustil, naj si trgovci delajo konkurenco in reklamo, kakor hočejo, podpiral je jednega proti drugemu. Kogar je hotel napraviti sebi neskladnjivega, vrgel se je nanj z vso silo. Marsikatero nasprotje, ki bi se bilo dalo pri nekoliko dobri volji z nekaterimi besedami in s primernim postopanjem poravnati, tiral je do skrajnosti ter jih prisilil, da so pričeli z njim osebni boj.

Gabršček ima nas goriške Slovence za indolentne in sebe za velikega ljudskega rešitelja, ne da bi pomislil, zakaj smo Slovenci manj zmožni za razna povzeta nego ljudje drugih narodov. Mesto da bi svoje moči tam nastavil, kjer bi nam kaj koristil, gojil je v nas narodni fanatizem, ki je marsikoga brez potrebe pripeljal v zapor, ne da bi splošnem napredku ali blagostanju kaj koristil. Svoje delo „za narod“ je vršil z velikim bobnom ter je marsikaj že v načrtu ovadil nasprotnikom, ki so potem vračali pritisk proti obstoječim razmeram z odtiskom. Tako se je večkrat na eni strani nekaj napravilo, a na drugi dvakrat toliko podrlo.

Ako hočemo, da ne bodo naši ljudje na lastni zemlji tujcem kot manj zmožni hlapčevali, poskrbeti je treba za splošno in strokovno omiko. Pred vsem je treba dobrih ljudskih šol, katere slonijo na dobrih učiteljih, do katerih pridemo, če jih dežela dostojno plača.

Treba je dalje ustanoviti strokovne šole, kakor jih imajo Nemci, da bode naša mladina po dovršeni ljudski šoli lahko nadaljevala svoje učenje na strokovnih šolah.

Dajte nam dobre ljudske šole, kakor je imajo drugi narodi! Dajte nam zadosti strokovnih šol se slovenskim učnim jezikom in videli bode, da naši ljudje ne bodo „indolentni“, in na nižji stopinji kulture, ampak z omikanimi ptujci na enaki, če ne marsikdaj celo na višji stopinji! Človeka pa sleči in mu potem kričati, naj se sramuje, ker je nag in ne tako oblečen kakor Dunajčanje, to je brezsrčno, to je narodni „švindal“, ki utegne posameznikom dobro ugajati, a pusti naše ljudstvo, obdano s kitajskim narodnim zidom, na nižji stopinji nego so drugi večji narodi. „Edinost“ naj zato ne trdi, da smo Slovenci indolentni za razna narodna povzeta; reče naj rajše, da naj se da našemu ljudstvu ključ do enake kulture, kakor jo imajo ptujci, prihajajoči med nas, kateri nas s svojo znanostjo in omiko nadkriljujejo ter nas rabijo na naši lastni zemlji za svoje hlapce.

Poglejmo še tisto veliko delavnost našega Gabr. in dr. Tume, o kateri je „Soča“ toliko govorila in nekatere druge primerjala troom ter jih imenovala „svadronerje“.

Gabršček je bil popustil učiteljstvo, prevzel uredništvo „Soče“ ter pričel delati „za narod“, kar mu je neslo vsako leto toliko tisočakov, da stoji sedaj kot premožen mož med nami. Pri tem ne smemo pozabiti, da mu je postal stanovski poklic delati „za narod“; ni tedaj nič čudnega, če je opravil marsikatero delo, v katero se narodni profesorji, zdravniki itd. niso mogli tako stanovitno in tako pozorno spuščati, kakor on, kateri poleg dela „za narod“ ni imel drugega stanovskega poklica in mu ni bilo treba doma skrbeti za odgojo otrok.

Isto velja o dr. Tumi, ki dobiva kot deželni odbornik svojih 1200 gld. na leto za svoje delo.

Je li čudno, če sta ta dva včasih kaj več storila nego drugi narodni možje? Je li treba, da se zaradi tega bahata ter govorita nekaj podobnega, kakor farizej proti cestinaju? — Čemu tisto zavijanje „Soči“ in drugod? Čemu raztresati v javnost besede, katere niso bile namenjene za javnost, ko ste jih med seboj govorili?

Sklenemo s tem, da rečemo: Mi privoščimo v prvi vrsti svojim ljudem, naj se med nami opomorejo. Zmožni, zaslužni in zaslužni možje naj le pridejo po pošteni poti med nami do bogastva, sreče in slave; ne privoščimo pa tega ljudem, katerih delovanje je nam škodljivo in v katerih rokah nima nobena reč prave sreče. Ljudje, ki hočejo biti tirani svojim sbratom, zatiralci delavnih trpinov, šiba svojih rojakov, naj se ne pritožujejo, da jim ne pustimo plezati po svojih hrbtih ter da bi nas na živem telesu „vissekirali“. Take ljudi hočemo razorožiti in ne odnehamo, dokler se to ne zgodi!

Dopisi.

Iz gor. Brd, dne 16. avg. (Izv. dop.)

Dalje. — Streljanje proti toči.

Tudi glede streljanja proti toči se tudi v gor. Brdih že gotovo leto dni obravnava in razpravlja. Tudi tukaj so se koj poprijeli misli, da stvar mora biti dobra, le preglavico je „delalo, kje dobiti denar za strelne postaje. Potrkali so najprvo na občinsko blagajno, a tam je močno odmevalo, znamenje, da je prazna in suha. Kaj storiti? Sledujoč zbrali so se nekateri naprednejši posestniki ter sklenili potrkati pa na vrata svojih soobčanov in drugih imajoči tukaj svoja posestva. In res, posrečilo se je, spraviti toliko denarja na prostovoljnih doneskih, da je kupila občina Št. Martin skoro istočasno z res naprednimi Medanci pri trdki Konjedic et Zajec v Gorici potrebno pripravo za 2 strelni postaji. Pred kratkim napravili so tudi Vedrijanci na enak način tudi 2 postaji naročivši naravnost od tvornice Jos. Lorber et C. v Zalcu na Štajerskem.

Tako unetost in požrtvovalnost tudi gor. Bricev za koristno stvar treba je res le pohvaliti in njih naprednost pripoznati! Zdaj pa, da bi se osrčile še katastro. občine: Kojsko, Vrhovlje in Brestje, Krasno, Višnjevnik in mogoče tudi vas: Gonjače, ter napravile za enkrat vsaj po eno, če ne več postaj, in gor. Bida bila bi gotovo močno, močno zavarovana tudi proti toči.

Št. Martinci postavili so strelni postaji na prav ugodni mesti. Posebno ona na hribu „Menik“ je kaj posebnega. Dimnik te postaje je pravi orjak, ki gleda na vsa Brda. Spodnji del dimnika je cel iz litega železa. Visok je 2 m 40 cm in širok zgoraj celih 76 cm.

Glavni spretni strelec te postaje sprožuje le v otli strele, kajti on nabija topiče prav priprosto tako-le: V prašnico topiča vtakne kosček vzgjalne vrvice, v topič vsuje določeno merico smodnika in zabije v ustje topiča 7 8 cm dolg klin iz mehkega lesa tako, da ostane med smodnikom in klinom nekaj prostora z močno stisnjenim zrakom, kar prevzroči čudovito silno pokanje in živžganje takoga strela čuje se 12, 13, celo do 15 sekund.

Dokazano je, da po v otli strelu izgnani zrak iz dimnika se višje vrti kot izstreljena leteča krogla skozi zrak, ki vsled zvočnih valov (Schalwellen) prodira do oblakov in jih pretresa. Sprožujejo naj se torej povsod le v otli strelji, ker tudi nabijanje topiča za tak strel je najhitreje — in to je ravno potrebno, — kajti potrebne kline ravno toliko debele, kakor je ustje topiča, ima se tudi vedno toliko v zalogi, da ne zmanjkajo. Vendar so nekateri strelci, ki nočejo vedeti, da bi mogel strel kaj veljati, če se na smodnik

v topiču ne nabije polno papirja, in na to še stolčene opoke ali peska, ker nočejo ali ne morejo umeti, da močno stisnjen zrak med smodnikom in klinom bolj pretiska na smodnik nego ves nabit papir in drugo.

Če tudi nas je dne 23. julija t. l. gor. Bricev tja pa sem nekaj toča potokla, — kar pa ni tako hudo, kakor se govori in piše, — vendar smo še trdnega prepričanja, da streljanje proti toči pomaga, ker smo se vže večkrat pred tem in še po tem dnevu do dobrega prepričali, kako so se oblaki polni toče oziroma babjega pšena ali „sodre“ se streljanjem počasi razdelili in zgubili, ali pa se je pohlevno zlilo brez toče. Tudi omenjega dne t. j. 23. julija sti sami Št. Martinski strelni postaji, — ker Vedrijanci ju niso imeli še postavljeni, — z drugimi postajami spodnjih Brd pravočasno in pridno streljale tako, do so dvakrat zaprečile točo, temu se je razlil le hladen dež, medtem ko pri tretji nevihti onega dne zvečer ob najhušji potrebi zmanjkal je smodnik. Streljanje je moralo prenehati in vsula se je prav za hip toča z dežjem vred. Družega dne t. j. 24. julija bila je še hušja nevihta se strašnim viharjem in bliskanjem, posebno zvečer od 9 10 ure, a s pridnim in neprenehnim streljanjem, — ker je smodnika zadostovalo, — odvrnilo se je, da ni padla nobena toča, ampak le dež.

Kako bi bilo še-le vsakrat zavarovano, če bi bili mogli še Vidrijanci pomagati se svojima postajama, kakor tudi da bi imeli že prej omenjene občine spretno postaje in združeno streljale! (Dalje prih.)

Politični razgled.

Avstrija.

Cesar se je vrnil od vojaških vaj na Českem ter se naselil za nekaj dnij v Schönbrunn, od koder se odpelje k vojaškim vajam na Koroško.

Barona Chlumeckega avdijenca v Ischlu in njegovo potovanje v Ratot na Ogrskem, kjer je bival ministerski predsednik pl. Szell, je tako zelo razburilo skoro vse časopisje avstrijsko, kakor že dolgo noben politični dogodek.

Kako je mrgolelo tu ugibanja in sklepanja, razmotrivanja in komentiranja?!

Posebno je pa visoko poskočil kazalec na nemško-liberalni polit. uri. Sodeč po pisavi nemško-liberalnih listov, si je moral misliti, da hip na hip odbije zadnja ura sedanjemu ministertvu ter da je že gotova stvar, da bode baron Chlumecky bodoči mož, bodoči ministerski predsednik.

Še celo češkim listom je bil ta dogodek neljub ter so jako rezko pisali o njem, posebno pa „Narodni listy“.

Židovska nemško-liberalna „Neue fr. Presse“ pa je vže skoro glavo zgubila od veselja. Natlačila je v svojih predalih toliko konfuznega političnega blaga, da se je moralo v glavi njenih zvestih čitateljev in čestilcev kar vrteti. — Nekrolog, katerega je anticipirala o Thunovem ministertvu, je bil pisan v tako resnem slogu, da smo mi sami, vedoč da je Avstrija država neverjetnostij, začeli pomisljevati. No juha se vendar le ne pije tako vroča, kakor se jo je skuhalo. Torej iz labirinta vseh ugank in ugibanj prišlo je na dan končno nekaj pozitivnega. Zdaj so namreč vsi časopisji jedini v tem, da se sedaj ne gre še zato, da bi se premenilo pri nas ministertvo, marveč, da je bil baron Chlumecky zato pozvan k cesarju, da čuje vladar iz njegovih ust mnenje, na kak način da bi se dala izvesti kaka sprava med državnozborskimi strankami ter omogočiti parlamentarno delovanje. Istotako se danes trdi v časopisju, da ni šel Chlumecky po nikakem naročilu k pl. Szellu na Ogrsko, marveč popolnoma iz lastne inicijative, posebno pa še za to, ker sta stara prijatelja s Szellom. Značilno pa je vedeti, kaj vse zahtevajo Nemci za plačilo.

Znano je namreč, koliko so vsi rentičii proti §. 14; celo dogodke v Celju, v Graslcah, v Aschu in v Celovcu, trdijo oni, da je prouzročila jedino le razburjenost zaradi zadnjedobne vporabe §. 14.

Da bi torej kar hkratu ne postali nedosledni, pravi: Jezikovne naredbe naj se odpravijo kar navadnim administrativnim potom, namesto njih uvede naj se pa, nikakor ne na podlagi §. 14., nego na kak drugi slovesni način, katerega do danes razumejo samo Nemci, neka cesarska naredba, po kateri bi se nemški jezik proglašil za splošno občevalnega, a bi se drugim deželnim jezikom odkazale meje njihove vporabe. Z navadnimi besedami govoreno: Nemci zahtevajo torej proglašanje nemškega jezika kot državnih jezik.

Tooliko dovolj za danes našim čitateljem, da si bodo znali sami ustvariti misel, kako blizu je ta sprava med avstrijskimi narodi in kak uspeh da bode imela misija barona Chlumeckega, ako je sploh vdobil kako, da pripravi one do sprave.

Nemški katoliški ljudski stranki pa in njenemu glasilu „Linzer Volksblatt“, ki je vže začelo mesetariti v ta namen, zamoremo vže danes povedati, da iz te moke ne bo de kruha.

Druge države.

Na Pruskem sta odstopila finančni in minister za obrambo reči.

Srbija. Umril je znani srbski državnik ter bivši srbski regent Ristić.

V Belgiji so začeli socialisti spet razsajati v državnem zboru.

V Italiji se je tudi začela govoriti o ministerski krizi.

Domače in razne vesti.

Šolskim nadzornikom za šole šolskega okraja goriske okolice in za slovenske šole šolskih okrajev Gradiška in Gorica mesto je imenovan glavni učitelj na učiteljski v Kopru, gospod okrajni šolski nadzornik Fran Finžgar.

Imenovanje. Predsedništvo finančnega ravateljstva za Primorsko je imenovalo med drugimi: g. Fr. Kavčiča davk kontrolorjem in g. Mih. Andrejčiča davk. oficijalom. Premeščen je g. Brumat iz Ajdovščine v Gradišče.

Štridesetletnica službovanja. — Gosp. Franc Potočnik, uradnik c. kr. okrožne sodnije v Gorici, je včeraj končal 40 let službe kot c. kr. uradnik. — Čestitamo!

Vabilo. — Dne 10. t. m. se snide v Gorici, o priliki XI. zborovanja učiteljske „Zaveze“, učiteljsko iz vseh slovenskih pokrajin, da se bode skupno posvetovalo in sklepalo v blagor in napredek učit. stanu in slov. šolstva sploh.

Pri tej priliki se priredi tudi slavnosten koncert, ki obeta, sodeč po pripravah, izvanreden užitek.

Prijatelji učiteljstva se torej najljubneje vabijo, da se blagovole udeležiti koncerta v obilnem številu; s tem pokažejo najbolje svojo naklonjenost in ljubezen do vsestranske in neumorno delujočega učiteljskega stanu.

Kdor je z nami, naj pride v nedeljo zvečer v našo družbo!

Pripravljajni odbor.

Slovenec v mestu in okolici opozarjamo na veselico, katero priredi „Zaveza slov. učit. društev“ v nedeljo večer ob ugodnem vremenu na Katarinijevem vrtu sicer v „Čitalnici“. Sodeloval bode slavni pevski zbor goriske „Čitalnice“. Vse pevske točke bo vodil naš spetni pevovodja g. I. Mercina, zato upamo na prijeten užitek pri učelici.

Vabilo k XI. skupščini „Zaveze“. — Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti vabila, iz katerega navedemo le sledeče: Dne 10. t. m. ob 1. uri popoldne: seja delegacije v „Šolskem domu“ — potem pevske vaje v „Čitalnici“. Zvečer ob 8. uri: veselica.

Dne 11. t. m. ob 9. uri predp.: glavno zborovanje v „Čitalnici“, na katero opozarjamo slovensko inteligenco. V razpravo pride tudi prašanje: Gmotno stanje ljudskega učiteljstva na Goriskem (poroč. A. Vrtovca) in Avstrijskega učiteljstva delo in plača (poroč. Eng. Gangl). Ti prašanja ste zanimivi tudi za neučitelje, posebno pa za one gospode, ki imajo s šolo opraviti t. j. ude okrajnih in deželnih šol. svetov, deželne in državne poslance in razumništvo sploh.

Vabilo k redni okrajni učiteljski konferenci ki bobe v torek dne 3. oktobra 1899 ob 9 $\frac{1}{2}$ uri popoldne v šolskem poslojpu v Sežani. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Volitev dveh zapisničarjev in volitev predsednikovega namestnika. 3. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. 4. „Domača in šolska vzgoja sploh“, nje vrline, kako naj jo učitelj pospešuje. (Ta izdelek je imel vsak učitelj(ica) doposlati c. kr. okrajnemu šolskemu svetu do 1. septembra 1899) 5. Poročilo knjižničnega odbora. 6. Volitev istega odbora (5 članov). 8. Predlogi, ki se imajo 8 dni pred zborovanjem poslati ckr. okrajnemu šolskemu nadzorniku v Sežano. To vabilo se izdaja z ozirom na §. 4 ministerjalne navedbe z dne 8. maja 1872 drž. zak. št. 68.

Dr. LAHARNAR, predsednik.

Jednajsto toletnico Pavla Dijakona so praznovali v Čedadu. Pavel Dijakon, ki je umrl l. 799, je bil znamenit zgodovinar; najbolj se je proslavil s svojim delom „Historia Langobardorum“. Svojo udeležbo je naznanilo okoli 100 znanstvenih društev in zavodov, mej temi tudi „Matica Slovenska“.

Komisija v Catinellijevi vojašnici. Že zopet se je ogledovalo to poslopje, v katero se hoče vrniti slovenske mestne otroke. Zastopniki slov. starišev gg. A. Raf. dr. Rojic, c. svetnik Fr. Vodopivec in voditelj Jož. Hrovatin so ugovarjali proti nameščenju slov. šole v bivšo vojašnico. Razlogi so isti kakor pred leti.

Začetek šolskega leta v solah društva „Šolskega doma“. — Otroška zabavišča so pričela 1. septembra. V te se še sprejema otroke od 3-6 let.

Vpisovalo se bode učence in učenke v Šolskem domu v križnih ulicah: V možko obrtno-nadaljevalno šolo 10. septembra od 10-12 popoldne in 15. sept. od 5-7 zvečer;

v ljudsko šolo, v šolo umetnega vezenja in šivanja perila, v krojaško šolo pa v nadaljevalno šolo za deklce 14. in 15. septembra od 9-12 in 3-5 ure.

Učenci in učenke, ki so vže hodili v šole, prične poslednje š. izvestje 16. septembra bode sv. maša in po sv. maši sprejemni izpiti.

Pouk prične v moški obrtno-nadaljevalni šoli 17. septembra ob 9. uri; v vseh drugih solah pa 18. septembra.

Na gimnaziju prične šolsko leto 18. t. m. Učenci se bodo sprejemali v I. razred 11. in 12. t. m. od 9-12. ure predp.

V pripravljajnico se bo sprejemalo dne 15. t. m.

Upisovanje v c. kr. žensko izobraževališče in ž njim združene vadnice v Gorici bode se vršilo dne 13. in 14. septembra t. l. od 8-12 ure zjutraj in sicer za vse one gojenke, oziroma gojence, kteri so že obiskovali ta zavod, oziroma vadnice; pri tem slučajno morajo se izpričati še zadnjim šolskim spričevalom (šolsk. vestni).

15. istega mesca od 8-12 ure zjutraj se bodo sprejemali oni, ki hočejo vstopiti na novo v I. ali višji tečaj zavoda, ali v I. razred vadnic, kakor tudi oni, kteri želijo pretopiti iz drugih na tukajšnje. Le-ti bodo morali prikazati, spremljeni po svojih roditeljih ali njih namestnikih, krstni ali rojstni list, zdravniško spričevalo, da so zdravi in in na obeh prosti oftalmije, spričevalo o cepitju kozi; ono lepega vedenja (ako ne pridejo iz kake obšne šole) in zadnje šolsko spričevalo (ako so pred tim obiskovali kako šolo, oziroma odgojni zavod).

Kdor želi biti oproščenim šolnine, mora seboj prinesiti obojni list, podpisani od župana in dotičnega župnika. Šolsko leto 1899-1900 začne 16. septembra t. l. s 8. ur. mašo ob 8. zjutraj.

Redno podučevanje se prične na vadicah 18. istega mesca ob 8. uri zjutraj, na zavodu pa koj potem, ko končajo sprejemni izpiti.

Ravnateljstvo c. kr. ženskega izobraževališča.

Križnič, ravn.

Vzgojišče za d-klice (internat) č. šolskih sester v „Narodni šoli“ družbe sv. Cirila in Metoda v St. Rupertu pri Velikovem se priporoča p. n. slovenskim starišem. — V hiši je trirazredna ljudska šola; v njej se posebno goje ženska ročna dela. Šolsko leto se začne dne 16. vinoteka t. l. Oglasila naj se blagovoljivo vpslati do konca meseca kimovca č. šolski m sestram v St. Rupertu pri Velikovem.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Vabilo Vljudno vabim vse zavarovalnice za govedo, da odpošljejo po enega ali dva zastopnika k posvetovanju za Pravila zveze društev v za promet, rejo in zavarovanje živine. Načrt pripravil je pripravlan.

Posvetovanje se bo vršilo v gorški čitalnici v četrtek dne 14. septembra, ob 11. uri zjutraj. Bl. Grčica.

Ročni katalog, ki bode prinesel imenik slovenskih šol in učiteljstva na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem, izide tekom t. m. v Postojni.

Barvilo za šolske table — Vsak učitelj in kdor je imel pri šoli opravka, ve, da doslej nismo imeli dobrega barvila za šolske table. Ta nedostatek se je posrečilo odpraviti z novim barvilom, katero se dobiva po nizki ceni v slovenski miodilnici v Gorici, katero priporočamo slovenskemu občinstvu.

Codermaz-Corsig. — 29. m. m. zjutraj so iz Gorice v Inomost odpeljali bivšega mesnega zdravnika Codermaza in odgovornega urednika „Sentinelle“, A. Corsiga. Pred porotniki v Inomostu se bodeda morala zagovarjati velezidajstva in hujskanja. Obravnava utegne spraviti na dan lepe stvari, kajti renegat Codermaz je bil jeden glavnih stebrov goriskih iredentovcev.

Slovenskim krščansko socijalnim društvom! O Božiču bode „Slov. krščansko-socijalna zveza“ imela svoj organizacijski shod, katerega je ob vseslovenski delavski slavnosti prepredilo deževje. Na tem shodu bodedo ustanovili tudi strokovno organizacijo slovenskih krščanskih socijalcev. Prav bi pa bilo, da vsa naša društva že prej pristopijo k „Zvezi“. Odbor „Zveze“ torej poziva vsa krščansko-socijalna društva k pristopu ter prosi, da mu društva svoj odlok naznanijo vsaj tekom jednega meseca. Ako bi kako društvo pomotoma še ne prejelo „Zvezinih“ pravil, naj se oglasi, da se mu takoj dopseljejo. — Z Bogom za krščansko ljudstvo! — Odbor „Slovenske krščansko-socijalne zveze“ v Ljubljani.

Slovenel! — Meseca marca poslali smo vam poziv za udeležbo pri ustanovitvi „Kreditne banke“ v Ljubljani kot delniško družbo.

Med tem se je oglasilo veliko število najuglednejših mož, ki hočejo stvar podpirati, tako da meseca junija vložili prošnjo na ministrtvo za podelitev koncesije. V tej prošnji smo ponavljali to, kar smo poučevali v pozivu in dokazali ne le nujno potrebo kreditne banke, ampak tudi rentabilnieto.

To prošnjo podpisali so naslednji gospodje: Gorup Kornelija, brodavlastnik v Trstu, Hočevar Matija, veleposestnik in poštar v Velikih Laščah, Dečman

Anton, Dresle Avg., tovarnar, dr. Ferjančič, župan Iv. Hribar, dr. Hudnik, Jeuniker Ernst, Lauschegg Karol, Leustek Milan, Luiniger Joh., dr. Mosché, ces. svetnik Iv. Murnik, Plantan Ivan, dr. Tavčar, dr. Tekavčič, Veršec Maks, vsi v Ljubljani. Pričakujemo v kratkem ugodne rešitve. Vender se ni s podelitvijo koncesije banka gotova, temveč se mora dati pri trgovskem sodišču protokolirati in potem se sme še le konstituirati, toda to le po izkazu, da je ves delniški kapital popolno vplačan. Seveda zamore vplačati celi delniški kapital eden zgoraj imenovanh, ali pa da ustanovni odbor vse delnice kakih banki v emisijo izroči. Ne eno ne drugo ne sodi. Ker pri delniških podjetjih govori le kapital in naš namen ni vse v eni roki zjediniti, temveč vsaki delničar naj ima besedo, — drugo pa stane preveč.

Zatorej smo se odločili ustanoviti popolnoma neodvisen denarni zavod „Glavno slovensko hranilnico in posojilnico“, ki naj ima namen zbrati potrebni akcijski kapital za „Kreditno banko.“ Ta že ustanovljena in pri trgovskem sodišču tudi registrirana hranilnica in posojilnica bo pa tudi opravljala one hranilnične in posojilnične kupčije, katere banka kot taka ne opravlja in slednjé bode služila našim posojilnicam kot centrala za denarni promet. Vse to je tako v obče znano važno, da vam ni treba še posebej omenjati.

Podpirajmo toraj vsi Slovenci to važno podjetje z našim splošnim pristopom in služite se v to svrhu priložene pristopnice in položnice.

Deleži glavni so po 100 gid in poslojni po 10 gid Dne 6. t. m. ob 3. uri popoldne je ustanovni občni zbor, na katerem se bode izvolil upravni svet in nadzorstvo iz med članov, ki de tega dne pristopijo.

Za ustanovni odbor:

Dr. HUDNIK.

„Slov. Čitalnica“ v Prvačini priredi dne 24. t. m. veliko slavnostno veselico z jako zanimivim programom dvajsetletnice svojega obstanka.

Obšinske volitve v Vipavi so dovršene. Obe stranki imate blizo jednako število starih. Boj je bil hud. Proti volitvi se obeta ugovor od obeh strank.

Treščilo je pod Sv. Križem na Vipavskem v soboto zvečer v neki oreh in v bližnjo hišo, kjer je napravilo sicer le malenkostno škodo. —

Strela je ubila v Št. Petru na Krasu 21 letno ženo.

Pod voz je bil padel na Majnici 6 leten deček, kateremu so kolesa poškodovala obe nogi, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Tovorni vlak je skočil iz tira med Prosekem in Nabrežino dne 4. t. m. Nesreče ni bilo nobene.

S Ponikev na Tolminskem (15. avgusta.) Naša cerkev je na hrubu in razpostavljena strela. Kar samo jaz pomnim, je tresčilo že trikrat v cerkev. Strela je napravila vsakokrat večjo ali manjšo škodo pri zvonovih in v orgljah. Jedenkrat je malo manjkalo, da strela ni ubila cerkvenikovega sina, ko je šel zvoniti proti toči. Vse to do sedaj ni pripomoglo, da bi naši možje poskrbeli za dober sterlovod na zvoniku. Dobilim smo lep božji grob, imenitne zvonove in še marsikaj drugega; le za svojo kožo se še nismo zagotovili. Ako se prigodi, da nastane med božjo službo nevihta, pridemo v veliko nevarnost. Pa ne, da bi čakali toliko časa, da katerega prej strela ubije, ali nam zopet naredi kako škodo pri dražih novih zvonovih in orgljah. In potem bo treba zopet prelivati zvonove in popravljati orglje, v katere za negaj let zopet strela udari. Ko se zopet oglasim, povem kaj o tem, kako napredujemo pri domačem gospodarstvu, živinoreji in sadjarstvu. P.

Z Vipavskega (Zvonik in zvonovi pri St. Tomažu). — Pri St. Tomažu imajo zvonik in zvonove, ki bi delali čast vsaki mestni cerkvi. Kedar bode naši ljudje tudi na druge strani tako radodarni, pridemo do boljših časov in ne bomo več tožili o nboštvu v deželi, kjer se sedaj nekateri tresejo za vsak še tako potrebni krajcar.

Iz Grčine pri Gorici. (Poštne razmere) — Povsod se opazuje, da se pošta spopolnuje, a tu ni videti nobenega napredka, če tudi spada Grčina (Grazigna) v občino goriskega mesta in je od tega komaj pol ure oddaljena. V 28 hišah, stanuje nad 40 družin, potem je tu še tvornica za opeko, v kateri dela okrog 100 ljudi; tedaj ima gotovo c. kr. pošta tu kaj posla!

Sedaj puščajo c. k. goriski poštarji pisma in drugo pri mitnici ob pokopališču in mitničar jih oddaja po mimoidečih ljudeh. Vprašam, je li se lahko ne dogodi, da pozabijo ti oddati pismo o svojem času ali še celo zgube in kdo povrne škodo adresatu, ki jo lahko vsled tega ima!

Pripenilo se je nekemu mizarju, na katerega je bil denar poslan v četrtek iz Trsta, o čemur je bil odveščten, a še v soboto zjutraj mu ni bil nakazan. Ker je istega nujno potreboval, poda se v Trst in še le zvečer v Gorico došlemu, posrečilo se je priti do denara.

Razvidno je, da je Grčina glede pošte na slabšem od vsake zagorske vasi. Pričakovati je od c. k. oblastnije, da tudi za ta kraj po potrebi pošto uredi.

Jeruzalemsko romanje! Spisal profesor J. Zidanšek. Knjiga obsega 207 strani, dohiva se v tiskarni sv. Cirila v Mariboru; mehko vezana velja 40 kr., trdo 50 kr., in v platno 65 kr. s poštnino vred.

Vsebinsko knjige pove že naslov, a reči moremo, da se lahko čita, ker nima suhoparnega in dolgočasnega popisovanja, kakoršno je navadno v jednakih knjigah. Ker je namenjena čistim donesek družbi sv. Cirila in Metoda, se priporoča knjiga že sama v nakupovanje.

Zgubil je nekdo na Solkanski cesti ali v mestu v pondeljek zlato zapestnico z briljanti z napisom XVI.

Pri c. kr. policiji je deponirana zlata igla (Broš) in šopek ključev.

Neki vojak je zgubil 26. avgusta t. l. od Solkana do sv. Gore uro z verižico iz ruskega srebra. Kdor jo je našel, naj jo prinese na policijo.

Razgled po svetu.

Tržaški magistrat je iz npravnstvenih ozirov v 24 gostinlah odpravil žensko postrežbo v tem oziru ima tržaški magistrat pač še mnogo dela.

Trst je leta 1890. štel 155.471 duš, zdaj jih šteje 166.600.

Volitve v obč. zastop v Zadru v Dalmaciji so končale za Italijane ugodno tako, da so obdržali še dalje to trdnjavo v svoji oblasti.

Napad na škofa. — Rimski listi poročajo, da je prejel te dni galipolski škof msgr. Ricciardi po pošti škatljo z n pisom „Frutti secchi“, posušeno sadje. Škof seveda celi stvari ni posebno zaupal ter je izročil škatljo nekemu stražniku, naj jo odpre. Ko je pa ta mož prizdignil pokrov, izvil se je iz škatlje deset živih gadov, katere so z največjo težavo zopet zaprli in odstranili.

Parnika sta trčila. — Ponoči 31. m. m. sta trčila v kanalu, ki veže Amsterdam se severnim morjem, dva manjša parnika drug ob drugega. Eden se je potopil. Deset oseb, med njimi dve ženi in štirje otroci, je utonilo.

Nesreče v rudniku. — Glasom brzovjavke iz Johannesburga je o povodnji v bakrenem rudniku Besshi Thihoku 600 oseb zgubilo življenje.

Nesreča. — Dne 29. m. m. zjutraj našli so podkrajski pastirji 40 let starega gozdenega delavca Antona Bajca iz Malega Polja občine Col z razbito glavo v jarlu državne ceste pri „Hudi peči“ blizu Podkrajja. Imenovani je prejšnji dan od jutra do večera v večih gostinlah v Hrušici in Podkrajju pil in se upijal. V tem stanu se je 28. zvečer vrnil proti domu. Ko je zavil po neki strmi poti proti domu, je padel s poti v cestni jarek in pri tej priliki dobil smrtno rano. Našli so ga malo živlega. Umril je po poti, ko so ga prepeljali v Podkraj. Krčmarjem naj bo priporočeno, pijanin dati vode namesto vina.

Roparski morilec obešen. — V Petrinju so obesili 25. avgusta roparskega morilca Vaso Samardžijo, ki je začel vrsto svojih grozodejstev s tem, da je — komaj 17 let star — umoril lastnega očeta. Več let je bil potem strah in trepet ljudij, in vlada je razpisala na njegovo glavo veliko nagrado. Ker ga je vse preganjalo in je trpel glad, se je izročil končno sam pravic. Obsojen je bil na smrt. V ječi je bil miren ter je opetovano dejal, da zasluži smrt. Prosil je za piščalko, na kateri je sviral narodne popevke. Jedel ni skoraj ničesar. Od svoje matere se je ločil z največjo ljubeznijo. K vešalom je šel z duhovnikom vdano in mirno ter je sam odložil klobuk in suknjo. Smrt njegova je bila lahka.

Vročina v Londonu. — Dne 25. m. m. je bila v Londonu nenavadna vročina. V sencu se je čitalo 35 stopinj, na solncu pa 42. To je bil najtoplejši dan tega poletja. 200 oseb je zbolelo in 10 umrlo za solničarico.

Bellgrad. 5. sept. Bivši regent Jovan Ristić je sinoči umrl. Vsled tega se je za isti dan določeni začetek obravnave radi „atentata“ odložil do petka.

Škoda! — Žena neki prijateljci: „Zdaj sem pol leta poročena, do zdaj sva mirno živela z možem, danes pa sva so privkrat skregala. V spomin na ta prepis sem vsadila drevo, ali sem prav storila? Prijateljica: „O prav! Ako bi bila jaz, ki sem omožena že petnajst let, vsadila po vsakem prepisu s svojim možem eno drevesce, bi imela zdaj že lep gozdič.“ — Žena: „Zares škoda!“

Na stanovanje

z dobro postrežbo sprejme **tri dijake** (gimnazijalce ali realce).

Helena Forčesin

pri Sv. Antonu št. 8., I. nadstr.

Objava.

Podpisano vodstvo naznanja, da se sprejemajo s pričetkom bodočega šolskega leta t. j. 16. septembra t. l. samo dečki v starosti od 14. (štirinajstega) leta nadalje v tukajšnji pripravnico. Pri zglasitvi se zahteva:

a) zadnje šolsko spričevalo, b) krstni list, c) zdravniško spričevalo in d) spričevalo o cepljenju kozice. Želi se, da je pri vpisovanju navzoč kedo od staršev ali njihovih zastopnikov.

Vodstvo e. k. pripravnice za učiteljska v Sežani, dne 1. septembra 1899.

Vinarsko in sadjarsko društvo za Brda

GORICI.

Prodaja naravne in pristne briske pridelke po zmernih cenah.

Zaloga pristnih briskih vin:

burgundeca, rizlinga, modre frankinje in druge

DESERTNA VINA.

Sedež društva je v Gorici, ulica Barzellini št. 20

Trgovina z jedilnim blagom

G. F. Resberg v Gorici,

v Kapucinski ulici št. 11

ter podružnici na Kornu št. 2

priloga to-le blago:

Sladkor — kava — riž — maslo — poper — svinje — olje — škrob — ječmen — karino — pruneso — moko — grisa — drobine in debele — tursico — zob — sol — moko za pitanje — kis — žeplo — cement, bakreni ritvijol itd.

Zaloga pristnega dalmatinskega žganja na debelo ter pristnega črnega in belega vina.

Ivan Katnik

gostilničar pri

ZLATEM KRIŽU

Kapucinska ulica h. št. 2.

Priloga se slavnemu občinstvu v Gorici in z dežele na mnogobrojnih obiskih. — Toči pristna bela in črna vina, ter postreže vsak as prav z okusno pripravljanimi jedmi.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23. v hiši g. dr. Lisjaka.

Priloga častiti duhovščini in slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: kavo: Santos, Sandomingo, Java, Cejlon, Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, istersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkor razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 4, 5. — Več vrst rajža. — Mljšveče prve in druge vrste, namreč po 1/2 kila in od 1 funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena primerna. — Postrežba točna.

CENIK

Šolskih, pisarskih in raznih drugih potrebščin.

Papir: uradni, zavoj (250 pol) od gl.	1.25
predpisni, " " " "	0.70
pisemski, " 200 " " "	0.60
Zavitki (koverti) 100 " " "	0.20
Solske pisanke " " " "	0.65
Risanke " " " "	1.70
Sušilniki " " " "	0.08
Ploščice " " " "	0.06
Pisala, skatla " " " "	0.25
Ravnala, dvanaajstoriča " " " "	0.14
Gobice za ploščice 100 " " " "	0.80
Peresa skatla (144 peres) " " " "	0.25
Svinčniki, dvanaajstoriča " " " "	0.06
Tinta, 12 steklenic v skatli " " " "	0.45
" 1 liter v steklenici " " " "	0.35
Knjige, vpisne " " " "	0.04
molitvene " " " "	0.12
Podobice, syete 100 " " " "	0.30
Mošnički za denar " " " "	0.10
Nožiči " " " "	0.15

I. t. d. vse po najnižih konkurenčnih cenah.

P. s. Šolske pisanke izdeluje zdaj v svojem področju in imajo mnogo lepši papir in boljši ovitek nego dosedanje.

Za naročila priloga se najljubneje

v Gorici, Semenška ulica št. 10.

G. Likar.

Rojaki, ne zabite "Šolskega doma" v Gorici!

P. Drašček

trgovec z jedilnim blagom v Stolni ulici št. 2 v Gorici

(tam, kjer je tobakarnica)

priloga se p. n. slovenskemu občinstvu v Gorici in z dežele.

Prodaja kavino primeso iz tovarne **ARNOLD & GUTMANN z Dunaja.** Zaloga žveplen družbe sv. Cirila in Metoda.

Andrej Cermel

na Kornju št. 10

Priloga sl. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino vsakovrstnih potrebščin, kakor: kavo vseh vrst, riž, olje itd. Na razpolago ima tudi domačo slanino: špeh in salame in to, na drobno in debelo. Cena zmerna, postrežba točna.

Podpisana priloga slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi, svojo novo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imata tudi raznovrstne pijače, n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Sent.) Ciril - Metodovo kavo in Ciril - Metodovo milo ter drugo v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem **Kopač & Kutin,**

trgovca v Semenški ulici št. 1 v lastni hiši, kjer je "Trgovska obrtna zadruga".

Špedicijska poslovilnica

Gaspar Hvalič v Gorici

v ulici Morelli 12

se toplo priloga Slovencem v Gorici in z dežele.

ima zaprt voz za prevajanje pohištva.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8 priloga

pristna bela in črna vina iz v-pavskih, furlanskih, briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce. **Cene zmerne. Postrežba poštna.**

Pozor kmetovalci!

Tomaževa žlindra

16—18% (prah za travnike) se dobiva po 2 gl. 65 kr. kvintal pri

društvu za prodajo umetnih gnojil

v Gorici, ulica Contavalle hišna št. 2 (blizu kavarne Schwarz).

Se čestim naznanjati p. n. občinstvu, da sem prevzel gostilno

„Pri Janezu“

na Kornju

ter do točim izborna domača briska in v-pavska vina. Imam cena prenočišča in poljubno kuhinjsko postrežbo.

Priloga se v obilni obisk, se bilježim vdani

J. Munih.

Ivan Doljak

kovač in mehanik

v Gorici, Gledališka ulica 17.

Vpeljava luči "Acetilen" po najnovejših sistemih kakor tudi vodovodov, pump itd. Izvršuje točno in solidno ter jamči vsako delo, katero izvrši v najkrajšem času. Ima zalogo vseh k tej stroki spadajočih potrebščin.

(Priloga od vodstva "Šolskega doma" radi dela tam izvršenega).

Priloga se najtopleje slavnemu občinstvu v mestu in na deželi.

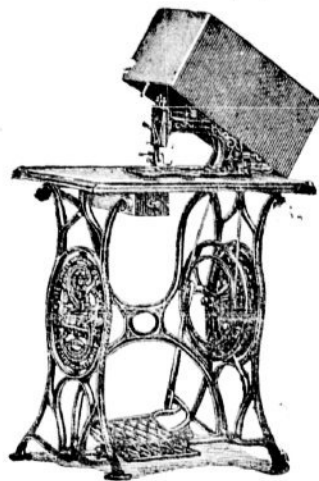
ZALOGA

vsakovrstnih šivalnih strojev

Fani Drašček

v Gorici

Stolna ulica št. 2. (v prodajalnici jestvin).

Prodaja

stroje tudi na

mesečne ali

tedenske

obroke.

Stroji so iz

prvih tovarn

ter najbolje

kakovosti

Priloga se

slavemu ob-

činstvu v Go-

rici in deželi.

Ne boji se tekmovanja.

TEODOR SLABANJA

srebrar

via Morelli 12 — GORICA — ulica Morelli 12

uljudno priloga velečastiti duhovščini svojo znano delavnico za izdelovanje cerkvenih posod in orodij iz srebra in medenine, najbolje kovine po poljubnem slogu in po nizki ceni, da se ne boji konkurence. Stare reči popravi, posrebrni in pozlati v ognju. Izdeluje tudi v ognju pozlačene strelove iz bakra po najboljših iznajdbah. Ilustrovani cenik franco in zastoj.

Da si pa morejo tudi bolj verni cerkve naročiti cerkvenega korinskega blaga, olajšuje jim to zgovor omenjeni s tem, da jim je pripravljen napravljati blago, ako mu potem to izplačujejo na obroke. Obroke si pa preč. p. n. gospod naročevalec sam lahko določi.

Pošilja vsako blago poštnine prosto!

Ilustrovani cenik franco in zastoj.

Ilustrovani cenik franco in zastoj.

ZALOGA PIVA

iz

prve kranjske eksportne pivovarne na par

T. Fröhlich-a

na Vrhniki pri Ljubljani.

V Rabatšcu 18 — GORICA — via Rabatta 18

priloga se p. n. gg. gostilničarjem in zasebnikom v mestu in na deželi.

Zastop in zaloga za Gorico in deželo

J. Rovan.

Bogato zalogo vseh lončarskih in porcelanastih izdelkov in steklenic

ima

ANTON KOREN

v Gorici, v Gosposki ulici št. 4.

Velika izbor:

krožnikov, skled, skledic, loncev in lončkov.

Vsakovrstne svetilnice za petrolej in olje.

Zaloga nožer, ritic in podstarkov.

Vsakovrstne šipe in zrcala.

Reže in vklada šipe za okna.

Priloga po naročilu priproste ali ukusne okvirje za podobe in zrcala.

Cene zmerne, postrežba točna.

C. kr. privil. kroji vsakateremu razumljivi kroji obleke vsake mode. Dobivajo se v moji zalogi Cingulli, masne kuje zavrtnice za čestito duhovščino.

M. POVERAJ

trgovec na Travniku šte. 22 I. nadst.

Bogata zaloga vsake vrste blaga, gotovih oblek, perila in vseh spadajočih priprav za obleke vsakega stanu.

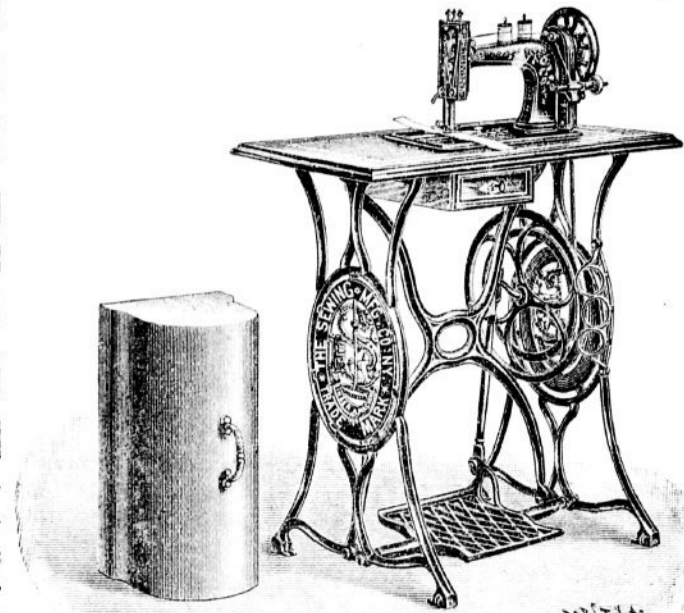
Novo blago došlo za spomladansko in letno sezono iz avstrijskih in angleških tovarn. Dobivajo se novi patentirani hlačniki na pasih; ni treba več gumbov, le hlačniki so jako pripravi.

Sprejemajo se naročila za izdelovanje oblek, tudi za dame fineje vrste po vsakateri zahtevajoči modi.

Kdo zakupi pri meni blago mu je prosto dati delati kjer hoče, ker pri meni je delo nekaj dražje, ker se šiva večinoma z rokami. Blago in izdelane obleke so tako po ceni da ceneje ni mogoče zahtevati. Obleke za dečke od 3 do 10 let stanejo 1 gl. 50 kr.

Glej! Glej! Čuda!!!

V Nunski ulici št. 14, 15, 16.

Edina slovenska zaloga dvokoles in šivalnih strojev za vse stroke šivanja.

V zalogi se vdobijo tudi posamezni deli šivalnih strojev in dvokoles, kakor tudi šivanke, katerih ducat stane za šivlje 36, za krojače 45 in čevljarje 50 kr.

Popravljalnica šivalnih strojev in dvokoles, za katerih delo se jamči.

Za dobroto naših šivalnih strojev se jamči let 5 1/2.

NAZNANILO.

Podpisaneec uljudno priloga slavnemu občinstvu, posebno častiti duhovščini, uradnikom, učiteljem, sploh gospodskemu, delavskemu in kmečkemu stanu, posebno pa novoporočencem

svojo bogato zalogo vsakovrstnega pohištva,

podob na platno in šipe z različnimi okvirji, ogledala vsake velikosti ter preproge za okna. Različne stolice iz trsa in po nemškem slogu, posebno za jedilne sobe. Blazine na strune in afriške trave z zimami in platnom na izbiro ter razne tapecarije. Sprejema naročila od priproste do najfineje jedilne, spalne in posetne sobe od prvih mizarskih mojstrov, posebno od odlikovane Črnigoveje delavnice v Gorici.

Reči, katere se ne nahajajo v zalogi, priskrbijo se po izbiro cenikov v najkrajšem času.

Daje se tudi na obroke, bodisi tedenske ali mesečne. — Pošilja se tudi izven Gorice po železnici in parobrodih.

Nadejaje se obilega obiska iz mesta in dežele, belježim z odličnim spoštovanjem

ANTON BREŠČAK,

Gosposka ulica šte. 14 (Via Signori N. 14).